

فصل فی حکم دائم الحدث ۱۴/۰۷/۹۹

درس خارج فقه حضرت آیت الله حسینی بوشهری (دامت برکاته)

موضوع کلی: فصل فی حکم دائم الحدث

تاریخ: ۱۴ مهر ۱۳۹۹

موضوع جزئی: کیفیت نماز خواندن دائم الحدث

مصادف با: ۱۷ صفر ۱۴۴۲

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۳۹۹

جلسه: ۱۵

خلاصه جلسه گذشته

بحث در حکم دائم الحدث بود. عرض شد که به نظر مرحوم سید (ره)، مسلوس که دچار تسلسل بول است یا مبطون که بی اختیار غائط از او دفع می شود یا مجال و فرصتی برای نماز خواندن و طهارت دارد، هرچند به خصوص واجبات نماز اکتفا شود و مستحبات آن ترک شود یا اینکه اصلاً مجالی برای نماز خواندن و طهارت ندارد که اگر فرصت برای نماز خواندن و طهارت نباشد یا در زمانی که برای نماز خواندن لازم است، حدث، دو یا سه بار یا به صورت پیوسته از شخص خارج می شود. اگر شخص مجال و فرصت برای نماز خواندن و طهارت داشته باشد، واجب است که نمازش را در آن فرصت ایجاد شده، بخواند، اعم از آنکه آن فرصت در آخر وقت یا در وسط وقت یا در آخر وقت باشد و اگر آن فرصت پیش آمده فقط به اندازه خواندن واجبات نماز باشد، به خواندن واجبات اکتفا می کند و همه مستحبات را ترک می کند و اگر شخص، نمازش را در فرصت پیش آمده نخواند، بلکه در فرصت دیگری نمازش را بخواند، نمازش باطل است. بله! اگر حدثی از او خارج نشود و تا آخر نماز، مشکلی برای او پیش نیاید، یعنی بول یا غائط از او خارج نشود، در صورتی که قصد قربت از او متمسّی شود، نمازش صحیح است و اگر مبادرت به نماز خواندن، به خاطر فرصتی که در اول وقت پیش آمده است، واجب باشد، ولی شخص نماز خواندن را به تأخیر اندازد، [تکلیفاً] عصیان کرده است [چون مبادرت بر او واجب بوده است، ولی آن را به تأخیر انداخته است]، لکن نمازی [را که در حالت سلامت] خوانده است، [وضعاً] صحیح است.

در رابطه با مسأله مذکور دو بحث وجود دارد، یکی بحث شناخت موضوع که اصلاً موضوع بحث چیست؟ و دیگری بحث حکمی است که بعد از تعیین موضوع، حکم مسأله چیست چون حکم مسأله بر موضوع مترتب می شود و نمی شود حکمی بیان شود بدون اینکه موضوع آن حکم مشخص باشد. موضوع مسأله همان مسلوس و مبطون، یعنی کسی که بی اختیار بول یا غائط از او خارج می شود، می باشد.

صورت اول، این است که فرصتی برای مسلوس و مبطلون پیش آید که بتواند با طهارت نماز خود را بخواند و البته فرصت فقط به اندازه‌ای است که واجبات نمازش را بخواند. نظر مرحوم سید (ره) این است که شخص باید در فرصت پیش آمده، نمازش را با طهارت بخواند. مرحوم صاحب جواهر (ره) نیز همین مطلب را بیان کرده است و بعضی از بزرگان و اصحاب در این رابطه ادعای اجماع کرده‌اند و گفته‌اند که اگر مجالی برای مسلوس و مبطلون پیش آمد و آن فرصت به اندازه‌ای بود که بتواند واجبات نمازش را با طهارت بخواند، واجب است که نماز خود را با طهارت بخواند و به اقل آن که واجبات باشد، اکتفا کند و از خواندن مستحبات صرف نظر کند.

نظر مختار نیز این است که واجب است که شخص در فرصت ایجاد شده، نماز خود را با طهارت بخواند و به واجبات نماز اکتفا کند و نمازش صحیح است زیرا شخص با خواندن واجبات نماز در فرصت ایجاد شده، هم به ادله‌ای که بر اشتراط طهارت در نماز دلالت دارند، عمل کرده است و هم به ادله‌ای که بول و غائط را ناقض وضو می‌دانند، عمل کرده است، یعنی نه وضوی شخص مورد نظر، مشکلی پیدا کرده است و نه نماز بدون طهارت خوانده است. پس در فرض مذکور که فرصتی ایجاد شده که شخص نمازش را بخواند و به واجبات آن اکتفا کند، هم نماز با طهارت خوانده است و هم وضویش به بول و غائط نقض نشده است.

کلام مرحوم محقق اردبیلی (ره) در رابطه با نماز مسلوس و مبطلون

مرحوم محقق اردبیلی (ره) در کتاب مجمع الفائدة و البرهان فرموده است که واجب نیست که شخص حتماً در فرصت پیش آمده که وضوی او نقض نمی‌شود و نمازش با طهارت انجام می‌شود، نمازش را بخواند، بلکه فرد مسلوس و مبطلون می‌تواند در هر زمانی از وقت، نمازش را بخواند، هرچند که نمازش را با حدث بخواند.

اشکال بر کلام مرحوم محقق اردبیلی (ره)

سخن مرحوم محقق اردبیلی (ره) در صورتی درست است که دو چیز، مفروض دانسته شوند؛ اول، اینکه ادله اشتراط طهارت برای نماز، به شخص مسلوس و مبطلون تخصیص زده شوند و گفته شود که طهارت برای نماز شرط است مگر در مسلوس و مبطلون که این دو شخص از تحت کلی شرطیت طهارت برای نماز خارج‌اند و گفته شود که مسلوس و مبطلون اگر با حدث نماز بخوانند، نمازشان صحیح است لذا واجب نیست که این دو حتماً نمازشان را در فرصتی بخوانند که طهارت داشته باشند؛ دوم، اینکه ادله ناقضیت بول و غائط نیز نسبت به مسلوس و مبطلون تخصیص زده شوند و گفته شود که بول و غائط ناقض وضویند مگر در مورد مسلوس و مبطلون که این دو شخص اگر وضو گرفتند و بول یا غائطی از آنها خارج شد، وضویشان نقض نمی‌شود، در این صورت مسلوس و مبطلون می‌توانند نمازشان را با همان وضو بخوانند و نیازی نیست که در فرصت و مجالی بخوانند که وضویشان نقض نشود.

بنابراین، کلام مرحوم محقق اردبیلی (ره) مبتنی بر دو تخصیص است، لکن این دو تخصیص، باطلند که توضیح این بطلان، ان شاء الله، در جلسه آینده بیان خواهد شد.

«الحمد لله رب العالمین»